

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Министерство за образование и наука
Биро за развој на образованието
(СОПШЕ)

Примеро:	05-09.2012		
Суг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	2464/9		

ИЗДАВАЧКА	0205
Ж.Н.Б.Н.Б.	799500
05.09.2012 год.	М.П.

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11 и 6/12), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **виолина** за петто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование.

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

ВИОЛИНА

**ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ**

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

Скопје, 2012

1. ВОВЕД

Целта на наставата по виолина е на учениците да им се развие љубовта кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Учениците се обучуваат и стекнуваат знаења, навики и вештини за изведување на музичките дела и се оспособуваат за самостојна работа на инструментот виолина. Наставната програма по виолина е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сеестран уметник.

Наставата се изведува индивидуално. На крајот од учебната година секој ученик полага годишен испит.

- Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.
- Статус на предметот: задолжителен.

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ВИОЛИНА ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ја развива артикулацијата на левата рака преку скали и вежби;
- да се запознае со тоновите во втора позиција;
- да се запознае со премините од прва во втора позиција и обратно, преку празна жица, полустепен и цел степен;
- да ја совлада втора и да ја утврди трета позиција;
- да ги утврди сите интервалски односи во прва, втора и трета позиција: полу степен и цел степен, терца, кварта;
- да ги утврди штриховите - деташе, легато и мартеле;
- да се запознае со нови видови штрихови – стакато;
- да развива способност за свирење мелодии и песни со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да придонесува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да развива способност за следење интонација од инструментот;
- да развива музичка меморија;
- да се запознае со покрупните музички форми: кончертино, концерт, варијации, сонатина;
- да се оспособува за активно, внимателно слушање на музиката;
- да развива чувство за музичка изразност;
- да се запознае со нови изразни средства при интерпретацијата – вибрато;
- да развива интерес за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да се поттикнува за сопствено музичко изразување;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби.

3. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема I : Мелодика и техника		
Цели	Содржини	Поими
		Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ја развива артикулацијата на левата рака; - да ја изучува втора позиција; - да ја утврдува трета позиција; - да ја приспособува левата рака за правилно поставување во втора и трета позиција; - да прави разлика помеѓу прва, втора и трета позиција; - да се приспособува за премин помеѓу прва и втора позиција преку празна жица и премин со ист прст; - да се приспособува за премин помеѓу втора и трета, и прва и трета позиција; - да ги усовршува и комбинира штриховите легато, Деташе, мартеле, 	<p>Развивање на артикулација</p> <p>Правлино поставување на левата рака во втора позиција и третата позиција</p> <p>Свирење на скали во втора и трета позиција</p> <p>Свирење на скали во две октави во комбинација со зададените штрихови во цели ноти,</p>	<p>Технички вежби за артикулација на левата рака во скали и вежби.</p> <p>Преку скали и вежби да се уврди местоположбата на левата рака во втора и трета позиција.</p> <p>Технички вежби за премин од прва во втора и од прва во трета позиција преку празна жица како и премин со ист прст.</p>

<p>како и да се запознае со штрихо стакато;</p> <p>- да изучува нови изразни средства при интерпретација ВИБРАТО;</p> <p>- правилно да го користи целото гудало, долна и горна половина, средина на гудалото во комбинација со зададените штрихови (влечење на гудалото паралелно со кобилица);</p> <p>- да се оспособува за меморирање на нотниот текст;</p> <p>- да развива способност за прецизно интонирање;</p> <p>- да изучува покрупни музички форми: концертино, концерт, варијации, сонатина;</p> <p>- да развива чувство за формалната структура на изведуваниите дела ;</p> <p>- да прави разлика помеѓу покрупна музичка форма (кончертино, сонатина, варијации) од помала</p>	<p>половини, четвртини и шеснаесини ноти</p> <p>Свирење и слушање на покрупни музички форми</p>	<p>Штрихови Деташе Легато Мартеле Стакато</p> <p>Вибрато</p> <p>Цело гудало Долна половина Горна половина Средина на гудало Етиди (вежби) Кобилица</p> <p>Интонација</p> <p>Кончертино Концерт Сонатина Варијации</p> <p>Пиеса Песна</p>	<p>Вежби за усовршување на штрихови. Мартеле со контакт од жаблица и врв. Стакато на едно гудало.</p> <p>Демонстрирање на вибрато и негово изучување. На почеток виолината се става на сид (без гудало) и со прстите од леваа рака се вибрира со секој прст поединечно. Се објаснува за видови вибрато:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вибрато од рака; - вибрато од китка; - вибрато од прст. <p>Учење на зададените композиции напамет.</p> <p>Слушање и препознавање на кончертино, концерт, сонатина, варијации, како и на помали музички форми.</p>
--	---	---	---

<p>музичка форма (песна, пиеса);</p> <p>- да развива чувство за динамичко нијансирање;</p> <p>- да развива чувство за промени на темпо;</p> <p>- да препознава и усавршава свирење со повишувалки, снижувалки и разрешувалки;</p> <p>- да применува елементи на правилна интерпретација при свирење песни и вежби;</p> <p>- да дискутира за музичката</p>	<p>Свирење и слушање композици со примена на динамичко нијансирање: пијано – форте; форте – пијано; мецофоре, мецопијано</p> <p>Свирење композици во кои има промени на темпо</p> <p>Свирење вежби и композици со повишувалки, снижувалки и разрешувалки</p>	<p>p – пијано (твико) f- форте (гласно) Mezzoforte (mf) (средно гласно) Mezzoriano (mp) (средно твико) pp – пијанисимо (многу твико) ff – форисимо (многу гласно) Crescendo (од потвико кон посилно) Decrescendo (од посилно кон потвико)</p> <p>Ritardando – риердандо (успорување) Accelerando – ачелерандо (убрзување) Roso a poco – поко а поко (посепено) Adagio - бавно Moderato - умерено Allegro – брзо Presto – многу брзо</p> <p>Повишувалки Снижувалки Разрешувалки</p>	<p>Демонстрирање динамичко нијансирање преку композициите кои ги изведува.</p> <p>Воочување на јачината во музиката преку слушање музика, пеење и свирење.</p> <p>Преку слушање на музика да се препознава темпото, како и промената на темпото.</p> <p>Посетување јавни часови и концерти на ученици, како и други манифестации.</p> <p>Дискутирање за стекнатите впечатоци.</p> <p>Воочување на карактерот на композицијата.</p> <p>Воочување на темпото;</p> <p>Воочување на промената на темпото.</p> <p>Динамичко нијансирање.</p> <p>Свирење на скали и трозвучи на различни начини.</p>
---	--	---	--

<p>изразност;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да демонстрира свирење на скали во прва, втора и трета позиција, со розвучи во цели, полови, четвртини, осмини и шеснаестини ноти; - да демонстрира свирење на комбинирани шрихови; - да ја разбира содржината и карактерот на композицијата; - да развива внатрешен музички слух; - да развива чувство за заедничко музицирање (со пијано придружба); - да развива чувство за свирење во групи (камерно музицирање и оркестарско музицирање); - да свира во дуо, трио, квартет; - да свира во оркестар. 	<p>Свирење на скали (C-dur, c-moll, B-dur, H-dur, h-moll, F-dur, D-dur, d-moll, A-dur, a-moll)</p> <p>Свирење со пијано придружба</p> <p>Објаснување за разликата помеѓу камерно и оркестарско музицирање</p>	<p>Пијано придружба (корепетиција)</p> <p>Камерно музицирање Оркестарско музицирање</p> <p>Дуо Трио Квартет</p>	<p>Свирење вежби со различни шрихови.</p> <p>Слушање музика со пијано придружба.</p> <p>Слушање музика со камерни состави.</p> <p>Слушање оркестарска музика.</p> <p>Свирење во еден од следниве состави:</p> <p>Дуо, трио, квартет.</p> <p>Свирење во оркестар.</p>
---	---	---	--

Тема II: Ритмика			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива чувство за ритам; - да се приспособува да применува рамномерна пулсација; - да покажува правилно броење и тактирање; - да развива чувство за дводелност и триделност; - да разликува дводелен од триделен метар; - да развива способност за прецизно изведување на ритамот; - да ги препознава нотните вредности и вредностите на паузите, како и нивната употреба; - да препознава тактови; 	<p>Рамномерна пулсација Дводелност (еден – два) Троделност (еден - два -три)</p> <p>Траење на тоновите и паузите</p> <p>Нотни вредности</p> <p>2/4 такт 3/4 такт 4/4 такт 6/4 такт 3/8 такт 6/8 такт</p>	<p>Пулсација</p>	<p>Свирење цели, половини, четвртини, осмини и шеснаестини ноти.</p> <p>Свирење вежби со комбинации од различни нотни вредности, при што треба да се внимава на правилната распределба на гудалото.</p> <p>Свирење на пократки нотни вредности - осмини и шеснаестини на различни делови од гудалото.</p> <p>Совладување на нотните вредности и паузи преку слики и апликации.</p> <p>Воочување на такот врз основа на зададениот материјал со тактирање.</p> <p>Читање на зададениот материјал.</p> <p>Слушање (свирење) на македонски</p>

<p>- да препознава неправилен ритам;</p> <p>- да се приспособува за ритмичко читање на нотниот текст.</p>	<p>5/8 такт 7/8 такт</p> <p>Ритмичко читање на нотен текст (парлато)</p>	<p>шеснаестина нота шеснаестина со точка Паузи</p> <p>Неправилен ритам</p> <p>Парлато</p>	<p>фолклор со неправилна ритмика.</p> <p>- Свирење елементарни ритмички модели (запишани на една линија) на инструментот – ритмички. Пред да се отсвири, моделот може да се изговори парлато на неутрален слог.</p>
---	--	---	---

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часот по виолина треба да вклучува различни видови на музички активности. Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика, композиции за деца, кончерино, концер, варијации, сонатина, музика од други стилови и жанрови) и снимена, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини.

Учениците треба да се навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање со чувствување на ритамот. За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецивно интонирање, да се применува пеење на нотниот текст. Се препорачува посета на концерти во текот на целата учебна година, како и слушање разновидна музика, а особено композициите кои ќе се исполнуваат.

➤ Наставни средства:

- музички инструмент – виолина;
- учебници по избор на наставникот (Д. Марковиќ III, Форунатов II и III, Сузуки III, Волфард, Генева, Ј. Јорданова, Хрестоматија II и III, З. Маневски II и III);
- аудио-визуелни средства (ТВ, DVD- плеер, видеоплеер, компјутер);
- дидактички средства и материјали;
- интернет, образовни софтвери.

5. МИНИМАЛЕН ОБЕМ НА ГРАДИВО КОЕ УЧЕНИКОТ ВО V ОДДЕЛЕНИЕ ТРЕБА ДА ГО СОВЛАДА:

- 6 – 8 скали дурски и молски скали со розвучи во две окави во прва, втора и трета позиција;
- 10 – 12 етиди (вежби) во прва, втора и трета позиција;
- 6 – 8 композиции, пиеси (песни)
- 1 – 2 дела во голема форма (кончртино, концерт, варијации, сонатина).

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа.

При следењето на постигањата на учениците наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. Во текот на годината се организираат најмалку два јавни часа отворени за родителите и другите наставници на кои учениците би имале можност да ги претстават активностите застапени во текот на учебната година и своите постигања.

На крајот на учебната година ученикот полага испит со следната:

ИСПИТНА ПРОГРАМА:

- скала во две октави и два трозвуча во I – III позиција или II позиција;
- две етиди со различен карактер;
- кончерино или концерт I или III став, сонатина или варијации.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на нормативот донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност, студиска програма виолина и стекнат назив дипломиран виолинист;
- факултет за музичка уметност, студиска програма виола и стекнат назив дипломиран виолинист.

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02-570/1 од 09.02.2012 година
Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието
Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по виолина за петто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден 03.02.2012

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-48 СД/18
04.03 2012 г.г.г.
СКОПЈЕ

